

De Samen lezen-methodiek

LEERLINGEN EEN POSITIEVE LEESERVARING BIEDEN

5 over 12. Dat lijkt het wel te zijn als we het over het leesplezier van jonge lezers hebben. Dat merken we niet alleen in de klas: onderzoek bevestigt dit ook. Zo weten we uit het PISA-onderzoek van 2009 dat 15-jarigen niet alleen minder vaak, maar ook steeds minder graag lezen. Uit zichzelf naar een boek grijpen doet slechts één op de vijf 15-jarigen. En volgens de laatste PIRLS-resultaten is dat bij 10-jarigen al niet veel beter. Daarmee bengelen we onder aan de internationale ladder van de OESO-landen. Uit het PISA-onderzoek bleek ook dat leerlingen die per dag gemiddeld 30 minuten tot 2 uur voor hun plezier lezen, significant betere resultaten voor zakelijk lezen haalden. En dan hebben we het nog niet gehad over de positieve invloed van literair lezen op empathisch denken, woordenschat, taal- en stijlgevoel en creatief denken. Wordt het dus geen tijd om ook in het secundair onderwijs terug te gaan naar dat leesplezier, naar de redenen waarom u en ik steeds opnieuw naar een boek grijpen? De leerplannen laten dit in ieder geval toe, in alle graden van het secundair onderwijs.

Silvie Vanoosthuyze

Over de auteur

SILVIE VANOOSTHUYZE

is docent Nederlands (didactiek en literatuur) aan de lerarenopleiding van Odisee, in de afdeling secundair onderwijs. Daarnaast is ze lid van het Lezerscollectief Vlaanderen, waar ze geïnteresseerden opleidt tot leesbegeleider.

HET LEESPLEZIER VERHOGEN: VUISTREGELS

Concrete handvaten om leesplezier te bevorderen moeten we volgens mij dan ook in de eerste plaats zoeken bij onze eigen leeservaringen. Veel- en graaglezers lezen niet aan een harde tafel, lezen boeken die ze zelf uitzoeken of die hun door vrienden aangeraden werden, lezen wanneer ze tijd hebben... Daarnaast kan je kijken naar wat onderzoek vertelt. Volgens PISA 2009 lezen onze Vlaamse jongeren meer dan in andere

landen strips en kranten en laten ze zich bij hun boekkeuze veel sterker leiden door adviezen van *peers* dan van leerkrachten. Als we deze ervaringen vertalen naar de klaspraktijk, dan kom ik tot vijf eenvoudige vuistregels om het leesplezier te verhogen:

1. **Laat leerlingen zelf hun boek kiezen, maar begeleid ze bij de keuze,** bijvoorbeeld door leerlingen vertrouwd te maken met de niveaus en de website van Theo Witte of door *peerpromotie* in de vorm van een vlogbericht of prikkelende presentatie.
2. **Laat leerlingen in de klas lezen.** Richt hiervoor, indien mogelijk, een

gezellige en rustige leesplek in. Door structureel ruimte in te lassen voor vrij lezen laat je zien dat ook lezen voor je plezier belangrijk is.

3. **Toon zelf je passie en plezier in lezen,** door voor te lezen, door boeken te promoten, door maandelijks een boek in de kijker te zetten... Beperk je hierbij niet tot fictie. Denk ook aan (literaire) non-fictie, strips, graphic novels, prentenboeken voor volwassenen/jongeren, fotoboeken...
4. **Praat in de klas over wat de leerlingen lezen en focus op betekenisverlening door de leerlingen.** Dat kan door de *Samen lezen*-methodiek, maar evengoed vanuit het raamwerk

van Aidan Chambers of via een alternatieve gespreksvorm zoals het boekkwintet, waarbij leerlingen via sets van kaarten associaties maken rond het boek. Elke set bevat ook steeds een joker. De sets maak je zelf met afbeeldingen van bijvoorbeeld gebouwen, kunstwerken, kledij, hoofddeksels, muziekgenres, kleuren... De visuele prikkel voorkomt oppervlakkige reacties.

5. **Belaad het lezen niet met te veel 'extra' werk.** Ga voor opdrachten die de leerlingen dwingen om in het boek te kruipen en waarvoor ze niet op het internet kunnen terugvallen. Denk aan een Fakebookpagina of tweets over een personage, de centrale thematiek of gewoon rond hun leeservaring.

SAMEN LEZEN

Samen lezen volgens de methodiek van Jane Davis en het Lezerscollectief Vlaanderen is een van de manieren om in één klap enkele van die vijf regels te realiseren. Bij *Samen lezen* verzamelt de leesbegeleider maximaal 12 lezers rond een kortverhaal of verhaalfragment dat hij of zij zelf uitkiest. Vóór de leessessie wordt door middel van thee, koffie, soep, een koekje of enkele minuten vrij praten een gezellige, ongedwongen sfeer gecreëerd. De leesbegeleider leest vervolgens het verhaal(fragment) voor en pauzeert drie à vijf keer. Bij die pauzes blijft de begeleider zelf op de achtergrond en peilt hij of zij naar de leesbeleving via gerichte maar open vragen over de inhoud, de personages, de formuleren, vraagstukken of probleemstellingen in het verhaal. Lezers kunnen ook vrij reageren op wat personages deden of zeiden, of op hoe iets geformuleerd werd. Ze kunnen ook gewoon vertellen wat een passage met hen deed of bij hen opriep. Voorwaarde voor dit alles is een veilige, ongedwongen sfeer en een

begeleider die betekenisverlening door de lezers centraal stelt. Mijn ervaring leerde me dat *Samen lezen* leerlingen en studenten niet alleen weer zin geeft in lezen (zelfs de moeizame lezers), maar ook dat hun inzicht in de diepere lagen van een verhaal groter werd. Ze werden met andere woorden literair competent. Leerkrachten die over deze methodiek horen vertellen, vergelijken die vaak met interactief voorlezen. *Samen lezen* is echter wezenlijk anders en vraagt, hoe

eenvoudig de methodiek ook mag lijken, een korte opleiding om vertrouwd te geraken met de methodiek. Uiteraard zijn er naast de *Samen lezen*-methodiek nog tal van andere – en misschien wel creatievere – manieren om leerlingen hun leeservaring te laten verwoorden en verbeelden. Maar *first things first*: leerlingen een positieve leeservaring bieden, zodat ze weer met plezier naar een boek of verhaal grijpen, ook al is dat (voorlopig) enkel in de klas.

Meer lezen?

VOOR LEERKRACHTEN

<http://www.lezerscollectief.be>
<http://www.thereader.org.uk>
<http://www.lezen.nl/over-stichting-lezen/publicaties> (artikels over lezen en leeseducatie)
<https://www.leesmonitor.nu/nl> (online tijdschrift over lezen, leesbevordering en -educatie)
https://www.cultuurtrein.nl/images/Leerlijn_Literatuur/Bijlage2_Aanpak_Chambers-gesprek.pdf (samenvatting van de methodiek en het raamwerk van Aidan Chambers)
<http://www.jeugdboekenmaand.be/> (met lijsten per thema en concrete lessuggesties, voor alle leeftijden)
<http://leeskracht.nl/> (boekentips en online tools om leesplezier in de b-stroom, 1ste graad s.o. te stimuleren)
<http://pratenoverromanfragmenten.nl/> (suggesties voor romanfragmenten met gratis en online lessuggesties, 2de graad s.o.)

VOOR LEERLINGEN

<http://www.leesmij.nu/Home/> (boeken kiezen en informatie over de boeken, 2de en 3de graad)
<http://www.boekenzoeker.org> (boeksuggesties naar interesses, alle graden)
<http://www.lezenvoordelijst.nl> (boeksuggesties naar niveau van literaire competentie, alle graden)
<http://vlogboek.nl/tag/literatuur/> (vlogberichten over recente en oudere boeken, 2de en 3de graad)